

PATVIRTINTA

Valstybinės augalininkystės tarnybos
prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus
2010 m. rugpjūčio 30 d. įsakymu Nr. A1-72
(Valstybinės augalininkystės tarnybos
prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus
2012 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. A1-
390; Valstybinės augalininkystės tarnybos
prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus
2016 m. vasario 25 d. įsakymu Nr. A1-116
redakcija)

PREKIAUTOJŲ ŠVIEŽIAIS VAISIAIS IR DARŽOVĖMIS PATIKIMUMO VERTINIMO IR JŲ TIEKIAMOS RINKAI PRODUKCIJOS ATITIKTIES PREKYBOS STANDARTAMS PATIKRŲ DAŽNUMO NUSTATYMO TAIŠYKLĖS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Prekiautojų šviežiais vaisiais ir daržovėmis patikimumo vertinimo ir jų tiekiamos rinkai produkcijos atitikties prekybos standartams patikrų dažnumo nustatymo taisyklės (toliau – taisyklės) parengtos vadovaujantis 2011 m. birželio 7 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 543/2011, kuriuo nustatomos išsamios Tarybos reglamento (EB) Nr. 1234/2007 taikymo vaisių bei daržovių ir perdirbtų vaisių ir daržovių sektoriuose taisyklės (OL 2011 L 157, p. 1), Importuojamų, eksportuojamų ir vidaus rinkai tiekiamų šviežių vaisių ir daržovių atitikties prekybos standartams patikros taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2009 m. liepos 10 d. įsakymu Nr. 3D-488 (Žin., 2009, Nr. 84-3548; 2011, Nr. 143-6732) (toliau – patikros taisyklės).

2. Šių taisyklių tikslas nustatyti kriterijus, pagal kuriuos Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos regioninių skyrių (toliau – regioniniai skyriai) ir pasienio kontrolės punktų fitosanitarijos postų (poskyrių) (toliau – fitosanitarijos postai) valstybės tarnautojų (toliau – pareigūnai) vertins prekiautojų šviežiais vaisiais ir daržovėmis (toliau – prekiautojai) produkcijos kontrolės poreikį.

3. Šiose taisyklėse vartojamos sąvokos:

Patikimas prekiautojas vaisiais ir daržovėmis (toliau – patikimas prekiautojas) – prekiautojas vaisiais ir daržovėmis, kurio produkciją tikrinant per 12 mėnesių nebuvo nustatyta šviežių vaisių ir daržovių atitikties nustatytiems prekybos standartams pažeidimų arba pažeidimai buvo reti ir nesvarbūs.

Kitos šiose taisyklėse vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip apibrėžtos reglamente (ES) Nr. 543/2011 ir patikros taisyklėse.

II. PREKIAUTOJŲ SVARBA VAISIŲ IR DARŽOVIŲ TIEKIMO RINKAI GRANDINĖJE

4. Regioninių skyrių pareigūnų kontroliuojamų prekyautojų svarba šviežių vaisių ir daržovių (toliau – vaisiai ir daržovės) tiekimo rinkai grandinėje vertinama pagal šiuos kriterijus:

4.1. prekyautojų užimamą vietą vaisių ir daržovių tiekimo rinkai grandinėje;

4.2. rinkai tiekiamų vaisių ir daržovių įvairovę;

4.3. planuojamą metinę vaisių ir daržovių, kuriems taikomi prekybos standartai, apyvartą.

5. Regioninių skyrių pareigūnų kontroliuojami prekyautojai pagal užimamą vietą vaisių ir daržovių tiekimo rinkai grandinėje skirstomi į šias kategorijas:

5.1. augintojas – fizinis ar juridinis asmuo arba jų grupė, atvirame arba uždareme grunte auginantys vaisius ir daržoves su tikslu juos savarankiškai parduoti ne galutiniam vartotojui. Šios kategorijos prekyautojo svarba vaisių ir daržovių tiekimo rinkai grandinėje vertinama 20 balų;

5.2. pakuotojas – fizinis ar juridinis asmuo, kuris turi vaisių ir daržovių ruošimo pagal prekybos standartus priemones ir jas naudoja įsigytiems vaisiams ir daržovėms ruošti prekybai arba teikia šią paslaugą kitiems prekyautojams. Šios kategorijos prekyautojo svarba vaisių ir daržovių tiekimo rinkai grandinėje vertinama 15 balų;

5.3. sandėliuotojas – juridinis asmuo, kuris iš esmės verčiasi augintojų arba pakuotojų pagal prekybos standartus paruoštų vaisių ir daržovių tiekimu rinkai arba vaisius ir daržoves įveža iš Europos Bendrijos valstybių. Šios kategorijos prekyautojo svarba vaisių ir daržovių tiekimo rinkai grandinėje vertinama 12 balų.

5.4. importuotojas – juridinis asmuo, kuris iš esmės verčiasi vaisių ir daržovių įvežimu iš ne Europos Bendrijos valstybių. Šios kategorijos prekyautojo svarba vaisių ir daržovių tiekimo rinkai grandinėje vertinama 10 balų.

6. Regioninių skyrių pareigūnų kontroliuojami prekyautojai pagal rinkai tiekiamų vaisių ir daržovių įvairovę skirstomi į šias kategorijas:

6.1. prekyautojus, tiekiančius rinkai 5 ir mažiau rūšių vaisių ir daržovių. Kai dauguma rinkai tiekiamų vaisių ir daržovių rūšių yra lietuviškos kilmės, ši pasiūla vertinama 4 balais, kai dauguma produktų rūšių arba lygiavertis jų kiekis yra nelietuviškos kilmės – 5 balais;

6.2. prekyautojus, tiekiančius rinkai nuo 6 iki 12 rūšių vaisių ir daržovių. Kai dauguma rinkai tiekiamų vaisių ir daržovių rūšių yra lietuviškos kilmės, ši pasiūla vertinama 8 balais, kai dauguma produktų rūšių arba lygiavertis jų kiekis yra nelietuviškos kilmės – 10 balų;

6.3. prekyautojus, tiekiančius rinkai 13 ir daugiau rūšių vaisių ir daržovių. Ši pasiūla (nepriklausomai nuo vaisių ir daržovių kilmės) vertinama 15 balų.

7. Regioninių skyrių pareigūnų kontroliuojami prekyautojai pagal metinę vaisių ir daržovių, kuriems taikomi prekybos standartai, apyvartą skirstomi į šias kategorijas:

7.1. prekyautojus, tiekiančius rinkai 200 t ir mažiau vaisių ir daržovių. Ši pasiūla vertinama 5 balais;

7.2. prekyautojus, tiekiančius rinkai nuo 200,1 t iki 800 t vaisių ir daržovių. Ši pasiūla vertinama 7 balais;

7.3. prekyautojus, tiekiančius rinkai nuo 800,1 t iki 3 500 t vaisių ir daržovių. Ši pasiūla vertinama 10 balų;

7.4. prekyautojus, tiekiančius rinkai nuo 3 500,1 t iki 10 000 t vaisių ir daržovių. Ši pasiūla vertinama 12 balų;

7.5. prekyautojus, tiekiančius rinkai 10 000,1 t ir daugiau vaisių ir daržovių. Ši pasiūla vertinama 15 balų.

8. Regioninių skyrių pareigūnų kontroliuojamų prekyautojų svarbą vaisių ir daržovių tiekimo rinkai grandinėje lemia balų, numatytų už prekyautojų atitiktį šių taisyklių 5 – 7 punktuose nurodytoms kategorijoms, suma. Jei suma didesnė nei 40 balų, tolesniems skaičiavimams naudojami tik 40 balų.

III. PREKIAUTOJŲ VEIKSMŲ SU TIEKIAMAI RINKAI VAISIAIS IR DARŽOVĖMIS VERTINIMAS

9. Prekyautojų veiksmai, kuriais siekiama užtikrinti rinkai tiekiamų vaisių ir daržovių atitiktį, regioninių skyrių pareigūnų vertinami pagal šiuos kriterijus:

9.1. regioninių skyrių ir fitosanitarijos postų pareigūnų užregistruotų prekybos vaisiais ir daržovėmis pažeidimų pobūdį;

9.2. regioninių skyrių ir fitosanitarijos postų pareigūnų užregistruotų prekybos vaisiais ir daržovėmis pažeidimų kiekį.

10. Regioninių skyrių ir fitosanitarijos postų pareigūnų užregistruoti vaisių ir daržovių prekybos standartų pažeidimai vertinami šiais balais:

10.1. nustatyti vaisių ir daržovių vidinės kokybės pažeidimai (mechaniniai sužalojimai (kenkėjų pažeidimai), ligos ir puviniai, fiziologiniai trūkumai) vertinami 40 balų;

10.2. nustatyti išoriniai vaisių ir daržovių kokybės pažeidimai (brandos ir formos trūkumai, netipinga veislei spalva) ir pašalinės medžiagos vertinami 30 balų;

10.3. nustatyta vaisių ir daržovių atitinkamų dydžio ribų neatitiktis pagal dydžio skalę vertinama 20 balų;

10.4. nustatyti vaisių ir daržovių ženklavimo pažeidimai vertinami 15 balų;

10.5. nustatyti atvejai, kai vaisiai ir daržovės rinkai tiekiami pakuotėse, kurios produktų neapsaugo nuo galimų sužalojimų juos vežant, drėgmės susikaupimo ar spartaus jų gedimo, vertinami 10 balų.

11. Jei regioninio skyriaus ar fitosanitarijos posto pareigūnas, patikrinęs vaisių ar daržovių partijos atitiktį prekybos standartui pažeidimų nenustato, ji vertinama 0 balų.

12. Jei regioninio skyriaus ar fitosanitarijos posto pareigūnas, patikrinęs vaisių ar daržovių partijos atitiktį, nustato, kad partija neatitinka prekybos standarto dėl skirtingų pažeidimų gausos, visų pažeidimų balai sumuojami. Jei suma didesnė nei 60 balų, tolesniems skaičiavimams naudojami tik 60 balų.

13. Kiekviena regioninio skyriaus ar fitosanitarijos posto pareigūno patikrinta vaisių ir daržovių partija dėl atitikties prekybos standartui vertinama šių taisyklių 10 – 12 punktuose nustatyta tvarka.

IV. PREKIAUTOJŲ PATIKIMUMO KATEGORIJOS

14. Prekiautojo patikimumas vertinamas per metus regioninių skyrių ir fitosanitarijos postų pareigūnų patikrintų prekiautojo vaisių ir daržovių partijų vertės balais vidurkio ir prekiautojo svarbos vaisių ir daržovių tiekimo rinkai grandinėje balų suma.

15. Pagal patikimumo balą, apskaičiuojamą metams pasibaigus, prekiautojai skirstomi į šias kategorijas:

15.1. rizikingiausias (mažai patikimas) prekiautojas, kurio patikimumas įvertintas 71 ir daugiau balų. Šios kategorijos prekiautojo rinkai tiekiamos produkcijos atitiktį per metus būtina patikrinti ne mažiau kaip 5 kartus;

15.2. vidutinio rizikingumo (patikimas) prekiautojas, kurio patikimumas įvertintas nuo 40 iki 70 balų. Šios kategorijos prekiautojo rinkai tiekiamos produkcijos atitiktį per metus būtina patikrinti ne mažiau kaip 2 kartus;

15.3. mažo rizikingumo (labai patikimas) prekiautojas, kurio patikimumas įvertintas 39 ir mažiau balų. Šios kategorijos prekiautojo rinkai tiekiamos produkcijos atitiktį per dvejus metus būtina patikrinti ne mažiau kaip 1 kartą.

16. Šių taisyklių 15.1 ir 15.2 papunkčiuose nurodytų kategorijų prekyautojai, rinkai tiekiantys tik tuos vaisiaus ir daržoves, kuriems taikomas bendrasis vaisių ir daržovių prekybos standartas, gali būti tikrinami du kartus rečiau.

17. Prekiautojas, kurio produkcijos regioninių skyrių ar fitosanitarijos postų pareigūnai anksčiau nebuvo tikrinę, metams yra priskiriami mažai patikimų prekyautojų kategorijai. Šiam laikotarpiui pasibaigus, prekyautojo patikimumas vertinamas šių taisyklių 14 – 16 punktuose nustatyta tvarka.

18. Prekiautojo, kuris produkciją vidaus rinkai tiekia tik tam tikro sezono metu, patikimumas vertinamas pagal sezoninės veiklos rezultatus šių taisyklių 14 – 16 punktuose nustatyta tvarka ir yra taikomas kitų metų veiklos sezonui.

V. VAISIŲ IR DARŽOVIŲ KROVINIŲ PATIKIMUMO VERTINIMAS

19. Fitosanitarijos posto pareigūnas prekyautojo patikimumą vertina pagal vežamų vaisių ir daržovių neatitikties prekybos standartams tikimybę (toliau – neatitikties tikimybė) atspindinčius kriterijus:

19.1. vaisių ir daržovių rūšį;

19.2. vaisių ir daržovių kilmę;

19.3. vaisių ir daržovių kiekį (bruto/neto masę).

20. Kiekvienos vežamos vaisių ir daržovių rūšies neatitikties tikimybė vertinama balu, atitinkančiu tos pačios rūšies produkcijai regioninių skyrių ir fitosanitarijos postų pareigūnų nustatytą prekybos jais pažeidimų procentą per praeitų metų atitinkamą ketvirtį. Jei prekyautojas veža anksčiau regioninių skyrių ar fitosanitarijos postų pareigūnų netikrintą pagal prekybos standartus vaisių ar daržovių rūšį, tokios produkcijos atitikties patikrą būtina atlikti nepriklausomai nuo to, kurią kategoriją atitinkančio vaisių ir daržovių krovinio sudedamoji dalis ji yra.

21. Kiekvienos kilmės šalies vežamų vaisių ir daržovių neatitikties tikimybė vertinama balu, atitinkančiu tos pačios kilmės produkcijai regioninių skyrių ir fitosanitarijos postų pareigūnų nustatytą pažeidimų procentą per praeitų metų atitinkamą ketvirtį. Jei prekyautojas veža anksčiau regioninių skyrių ar fitosanitarijos postų pareigūnų netikrintos kilmės vaisius ar daržoves, tokios produkcijos atitikties patikrą būtina atlikti nepriklausomai nuo to, kurią kategoriją atitinkančio vaisių ir daržovių krovinio sudedamoji dalis ji yra.

22. Vaisių ir daržovių partijos pagal kiekį skirstomos į šias kategorijas:

22.1. partijas, kurių masė 5 t ir mažiau. Tokia partija vertinama 5 balais;

22.2. partijas, kurių masė nuo 5,1 t iki 12 t. Tokia partija vertinama 7 balais;

22.3. partijas, kurių masė nuo 12,1 t iki 25 t. Tokia partija vertinama 10 balų;

22.4. partijas, kurių masė 25,1 t ir daugiau. Tokia partija vertinama 15 balų.

23. Vaisių ir daržovių krovinio neatitikties tikimybę lemia balų, numatytų už krovinį sudarančias vaisių ir daržovių partijas pagal šių taisyklių 20 – 22 punktuose apibūdintus kriterijus, vidurkis.

24. Vaisių ir daržovių kroviniai pagal neatitikties tikimybę skirstomi į šias kategorijas:

24.1. labai nepatikimas (labai didelės rizikos) kroviny – toks kroviny, kurio neatitikties tikimybė įvertinta 81 ir daugiau balų. Kiekvieną šios kategorijos vaisių ir daržovių krovinį būtina tikrinti dėl atitikties prekybos standartams;

24.2. nepatikimas (didelės rizikos) kroviny – toks kroviny, kurio neatitikties tikimybė įvertinta nuo 65 iki 80 balų. Dėl atitikties prekybos standartams būtina tikrinti kiekvieno šios kategorijos vaisių ir daržovių krovinio dalį, kuri buvo įvertinta didžiausiu neatitikties tikimybės balu;

24.3. mažai patikimas (vidutinės rizikos) kroviny – toks kroviny, kurio neatitikties tikimybė įvertinta nuo 45 iki 64 balų. Dėl atitikties prekybos standartams būtina tikrinti prekiautojo vežamą pirmąjį šios kategorijos vaisių ir daržovių krovinį ir kiekvieną metų ketvirtį patikrinti ne mažiau, kaip 30 proc. tokio prekiautojo krovinių;

24.4. patikimas (mažos rizikos) kroviny – toks kroviny, kurio neatitikties tikimybė įvertinta nuo 23 iki 44 balų. Dėl atitikties prekybos standartams būtina tikrinti prekiautojo vežamą pirmąjį šios kategorijos vaisių ir daržovių krovinį ir kiekvieną metų ketvirtį patikrinti ne mažiau, kaip 20 proc. tokio prekiautojo krovinių. Atitikties patikros metu tikrinama tik ta krovinio dalis, kuri buvo įvertinta didžiausiu neatitikties tikimybės balu;

24.5. labai patikimas (labai mažos rizikos) kroviny – toks kroviny, kurio neatitikties tikimybė įvertinta 22 ir mažiau balų. Dėl atitikties prekybos standartams būtina tikrinti prekiautojo vežamą pirmąjį šios kategorijos vaisių ir daržovių krovinį ir kiekvieną metų ketvirtį patikrinti ne mažiau, kaip 10 proc. tokio prekiautojo krovinių.

25. Jei tas pats prekiautojas veža šių taisyklių 24.3 – 24.5 punktuose nurodytų kategorijų vaisių ir daržovių krovinius, reikalavimas kiekvieną metų ketvirtį patikrinti po pirmąjį kiekvienos kategorijos vaisių ir daržovių krovinį dėl atitikties prekybos standartams netaikomas. Pakanka, kad būtų patikrintas pagal prekybos standartus pirmasis tą ketvirtį prekiautojo vežamas kroviny.

VI. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

26. Šios taisyklės netaikomos patikimiems prekiautojams, kurių įdiegtas savikontrolės sistemas Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktorius sprendimu pripažino veiksmingomis.
